

A' RÉGI GÁLOK' VALLÁSA.

N E Y - T Ő L.

(Folytatás.)

X.

A' másod osztályú rendet a' *Bárdok* foglalák el. Ezek is, kik tulajdonkép a' gálok' költői 's dalnokai valának, nagy becsben 's tiszteletben állottak. Ezek a' nagy hősök tetteit, az emberek erényeit 's vétkeiket költeményekbe foglalák, 's egy a' launhoz hasonló hangszer kíséretével éneklék. Ezek voltak tehát úgy szólván a' szép művészetek gyakorlói 's művelői. Nevök a' *bar* szóból eredt, mi annyit tesz mint dal; 's még későbbi időkre a' németeknél sőt még Hans Sachs-nál is találni ezen kifejezést, ki az éneket sok helyt *bar-nak* nevezi. Innét azután a' hangot, zajt, barrit, vagy bardit névvel bélyegezték, 's különösen a' csata előtti zaj, melyet a' gálok pajzsokra fordított szájjal, így kettős viszhangot akarván eszközölni, nagy kiáltásokkal tettek, isbarditnak hívták. —

A' Bárdok tiszte vala az embereket szép dicső példák előadása által az erényre buzdítani; — a' hadisereget követék a' háborúba, részint, hogy szemtanúi legyenek a' hős tetteknek, részint, a' köz katonát énekek által vitézségre 's lelki erőre bátorítandók. —

Diodorus szerint itélve úgy látszik, mintha egyszer'smind a' hadi követek, 's hírnökök tisztével bizattak volna meg, kik gyakran az ellenséghez küldettek mint gyakorlott szónokok a' béke helyre állításán munkálандók. Néha, midőn a' két félnek, t. i. mind saját hontársai' mind az ellenek' érdekeibe mélyebben avatva valának, a' kölcsönösen egymásra háramlandó veszélyekről meggyőződván a' rosznak elejét venni akarák, midőn mind a' két ellenhad a' támadásra készen áll —: a' bárdok a' két had közt termettek, 's a' csatát elháríták szinte mintha dühöngő vadakat volnának képesek szelídíteni. Kitétszik innen, milly nagy hatalommal bírt a' bölcsesség a' düh 's harag felett a' vad barbároknál is, milly hathatós befolyású volt a' szép művészet 's költészet bája a' vérengző Mars fiaira is; a' honnét is nagyon természetes, hogy a' bárdok olly megkülönböztetést és tisztel-

tetést nyerének, melly őket a' druidokhoz legközelebb sorozta. A' Bárdok dalai veték meg az első alapot a' történet írásra, minthogy híres embereket, hős tetteiket megénekelék; de épen ez okból lett szükségkép mesés az ó idők történetírása, mert a' bárdi dalok nem elégedhettek meg a' száraz valósággal, a' költészet nem mozoghatott hideg fészességgel a' csupán igaznak korlátai közt; merész repüléssel szálla át a' képzemények országába, 's később századokban a' vizsgáló ész nem tudván az ismeretlen dolgokban meghatározni a' vonalt, hol a' történet a' valószínűbe olvada át, 's így sokat megtarta mi eredetére a' mesés költeményre emlékeztet.

Voltak azonban más nemű bárdok is, kik koránt sem tartoztak ezen tiszteltek' sorába, hanem olyak, kik látván milly tetszést nyer a' költészet, azt mindennapi felületes mulattató tárgyakra is akarák alkalmazni, 's magokat azért szinte a' költészetre, vagy is inkább a' dalsínálásra és éneklésre adák; 's va-gyonos emberek mellé állottak élelmöket nálók keresendők. A' közönséges ember ezeket is bárdoknak nevezé, mivel t. i. bart az az éneket csináltak. Az e' nemű bárdok a' nagy tekintetű kelta és gál férfiakat a' csatamezőre követék, 's ott leginkább a' bajoknak vig ötletek 's dalok általi elfeledtetésére szolgáltak, főleg pedig asztal felett, hol is közönséges mulattató szerepet viselve, legtöbhnnyire hasonló bánásmódnak valának kitétetve, mint későbbi időkben az udvari bolondok, 's csak szegény élődiket játszottak. —

E' szerint ismét bebizonyúl, hogy a' gál vallási szerkezetnek mindenütt a' legalkalmasb támaszai voltak. A' bárdok ugyan egészen függetlenek voltak a' druidok parancsaitól; mind e' mellett nem hihető, hogy a' druidok csak egyedül ezekre nem fordították volna figyelmöket, hogy egyedül ezekre nem akarták volna kiterjeszteni mindent ölelő befolyásukat, habár észrevétlenül is; meg nem férhete szemes körül-ügyelésükkel, hogy szabad kényre bocsássanak olly számos szerzetet, minden érdek - viszony nélkül, melly ma holnap, ha elhatalmaskodnék, elveiknek homlok egyenest ellene dolgozhatandék, 's mind művöknek 's alkotmányuknak, mind ön magoknak veszedelmes lehetendne. De szorosabb vizsgálat mellett erről nemcsak a' hihetőség feltételével hanem bizonyossággal meggyőződünk.

Ugyan is egész tisztök rendeltetésében olly aránylag a' helyzethez mért, 's közczéllali öszszehangzás létezik, hogy lehetetlen a' legszorosabb kölcsönös egyetértésből nem származnia. — A' magános ájakon közelebb az együgyű pórnép' köréhez a' druidnők tanyáztak, 's csudák hite által hatottak a' művelődésükre bizott lelkekre, és sikerrel —: hasztalan iparkodtak volna ezek csel fogásaikkal a' már még is valamivel szellemibb nemest vagy a' bahért szomjuzó harcztit elkábítani; ámbár a' csudás iránti hódolat ezeknek szívébe is be vala oltva, de hol eselkedetre kelle buzdítani, inkább a' szellemibb hatástól lelete várni eredményt. Azért a' dicső erényes példák élénklése határozaték e' célra: 's a' vitézeket a' táborban, a' esatatóren, sőt a' viadal folyta alatt is a' bárdok szava ébreszté szüntelen bátorságra, egy részről a' győzedel' reményével, másról a' váró boldogabb étellel édesgetve a' lelket, 's a' veszély megvetésére biztatva. Uj bizonyosága ez a' druidok' bölcseségének, kik minden néposztálynak azon oktatót tudák adni, kinek tehetségei felfogásával legjobban megegyeztek, 's viszont minden oktatót azon hatáskörbe tudák helyezni, mellyben segédszereit legnagyobb sikerrel fejtheté ki.

Nem azt teszi ez, mintha a' bárdok egyedül ez vagy amaz osztályhoz fordúltak volna oktató dalaikkal, mert ezekben a' köz ember is részesült, mint szinte a' druidnők tanácsához nagyobb rangú személyek is folyamodtak, — hanem, hogy főleg mégis és gyakrabban a' műveltebb rendek körül forgott munkás haladások kereke; mert egyébiránt az épen ellenkezett volna a' druidok elvével 's a' józan észszel is, hogy a' szegényebb sorsút nem kell erényre buzdítani.

A' druidok' bölcsesége e' tekintetben sem abban áll, hogy a' bárdokkal lélekemelő és szívnumesítő tetteket adattak a' nép elébe, niert hiszen bizonyosan a' bárdok saját szándékukból is azt tették volna, minthogy az erénynek érzése a' szívet csak ismét erénynek közlésére bírhatja, hanem abban, hogy érdekek körébe tudák vonni a' bárdokat, 's e' barátságos összeköttetést olly nagy időkre biztosítani, mert mit nem tudna elesavarni az emberi elme, ha rossz akarat, gyűlölség, vagy más ellenséges mellék-érdek ösztönzi? —

(Vége következik.)

LITERATURAI VILÁG.

KUNOSS-TUL.

(Folytatás.)

Nem kell egyébiránt gondolni, hogy csupán a' verelőket szállotta légyen meg a' tömjénezgetés undok mételye. A' prosaicusok szintugy sinlettek e' bajban mert ez azon időnek korszaki nyavalyája volt. Még él egykét literatorunk, — ha őket egyébiránt mieinknek nevezni szabad, vagy így nevezni nyereség, — ki, ha csak szerét ejtheté dicsért és magasztalt; nem mintha a' magasztalt személy ezt megérdemlette volna, vagy az ő meggyőződése ugy hozta volna magával; hanem mert ő vizszondicsértetni akart. Ha pedig ezt el nem érheté: megelégedett azzal, hogy az általa dicsért 's talán mások által is méltányosan tisztelt férfiakat barátinak, vagy mi több — rokoninak nevezgetheté. — Van, ki ezt még maig is gyakorolja; 's épen ugy neveltségessé teszi magát általa, mint az, ki szószerkebe állana 's azt hirdetné, hogy egyik ember teste más anyagbul van gyurva mint a' másiké; hogy a' természet egyikbe végtelenül több magvát hinté el a' tökélyesbülésnek mint a' másikba, hogy vannak büvölők 's boszorkányok, kik valamely föntebbi gonosz erővel titkos szövetségben állanak 's a' t. 's a' t. Az illy embereknek mindig máshoz kell támaszkodniok vagy nádparipára ülniek, hogy kitéhessenek. 'S ki fogja mondani ezeknek írói önállóságuk van!?

Hátra van még, hogy az előbbieki folytában megfejtesem kegyetenek: mi az ó-szerütlenség. Ezt általánosan egyszerre kimondani nehéz; sokkal határozottabb fogalmat nyujthatok, ha részletes ábrázolás után fogom a' szó közjelentését kimondani. Ugy vagyunk mi e' szóval a' literaturában, mint kegyetek, hazám szépei, a' divatvilágban. Kegyetek látnak valamely ruhát, mellynek kelméje, (Stoff) igen becses, színe vagy tarkasága tetsző; melly sem hosszú, sem rövid, sem szük, sem bő; szóval nincs rajta valamely igen föltűnő hiba; de kegyeteknek a' ruha mégsem tetszik, 's csak azért nem tetszik mert az egész nem felel meg azon izlésnek, melly kegyetekben uralkodik, — azaz kegyetekre nézve ó-szerü. — Hasonlókép vagyunk p. o. valamely épülettel is; ha kérdésének mi baja ez épületnek hogy nem tetszik: alig tudnánk arra nyomon megfellelni; de ha annak egyes részeit vennök vizsgá-